מה בדיוק איבדנו

דהרנו ביערות טייגה של עצי לבנה ואשור, פסענו על אבנים לוהטות מעל לוע הר געש, נחתנו
ביתושים מוצצי דם. ועכשיו כוסית וודקה לחיי הדובים שלא פגשנו // **גליה גוטמן, פֶּטרופבלובסק**

אגם מי טורקיז בהר סמיאצ'יק

ה וואחטובקה, רכב הפלאים הרוסי, מטפסת בכבדות על צלע הר מכוסה אפר וולקני. מתוך האפר מבצבצים אלפי פרחים קטנים, בוהקים בקשת צבעים. "ברוכים הבאים לקמצ'טקה", אומר מקסים, אחד המדריכים שלנו למסע. ממולנו גבעות חומות־אדומות, שנראות כמו לא שייכות לכדור הארץ. על קו האופק שרשרת הרים צחורים וממש מעלינו מתרוממות שתי פסגותיו המושלגות של הר הגעש טולבצ'יק.

כאן אנחנו נוטים את מחנה האוהלים שלנו. לפני שמישהו מספיק להגיד קמצ'טקה, מתעופף אחד האוהלים ונוסק לשמיים. מקסים השמנמן וטוב הלב משחק איתו תופסת וחוזר בלי נשימה, ובלי האוהל. איגור הזריז נרתם לעזרה, רץ ומטפס על הגבעות, ולבסוף מצליח להכניע את הסורר. עכשיו כולנו למדנו לקח: אסור להשאיר לרגע את הבית מבלי לחזק אותו קודם היטב ביתדות.

הצוות הרוסי מקים אוהל מטבח, ועוד אוהל ארוך במיוחד – חדר האוכל שלנו בימים הבאים. הרוח בחוץ מצליפה ואנחנו אוכלים מרק שבישלו לארוחת הערב טניה ואניה, אם ובת, הטבחיות שלנו לימי המסע. השקיעה תתחיל רק שעה לפני חצות, הלילה עוד צעיר, אז מעבירים בקבוק וודקה מיד ליד. על מקלחת ומיטה אפשר רק לחלום. תיכף נזדחל לאוהלי הסיירים שהקמנו במומחיות של מתחילים ונרדם לישון.

יער אפוי

הרפתקת קמצ'טקה התחילה יום קודם במוסקבה. כשהערב יורד על בירת רוסיה, עולה השחר על קמצ'טקה. תשע שעות נמשכת הטיסה ממוסקבה לפֶּטרופַבלובסק קמצ'טסקי, בירת קמצ'טקה. אנחנו טסים מעל סיביר. למטה אין סימן חיים, רק יערות טייגה אינסופיים, ואני נזכרת בשיר הרוסי הפופולרי מימים עברו, "רחבת ידיים ארץ מולדתי".

על שערו של ה"טרמינל" בפטרופבלובסק צובאים, בקור של עשר מעלות, עשרות מקומיים שבאו להקביל את פני קרוביהם. אוספים מאיתנו את הדרכונים ואנחנו ממהרים לקרוסלה היחידה, הממוקמת בחדר זעיר ומרופט. הצ'ימידנים מגיעים והמהומה סביבם גדולה. הגענו לאמא רוסיה, לשורשי הבלגן הישראלי המפורסם. אחר כך רצים שוב לטרמינל כדי לקבל בחזרה את הדרכונים. בחוץ קריר ואפור, גשם באוויר. לאן הגענו?

לנה, המתרגמת היפה שלנו, מחייכת: "כל מה שהאנשים בנו כאן לא טוב, אבל הטבע נפלא. ואל תפחדו מהדובים. הם אוהבים בדרך כלל דוסים שתויים, יפנים, ומדענים שמגיעים לחקור את הטבע בקמצ'טקה".

פטרופבלובסק היא הלם של בלוקים ירוקים־אפורים, מתקלפים. המלון שלנו, "אדל וייס", שוכן במין שיכון שכזה – לוקסוס קמצ'טקי אמיתי, עם שירותים צמודים. כמו באכסניות הספורות שבהן נלון בהמשך, בשירותים יש רק אמבטיה ואסלה. על המצאת הכיור עוד לא שמעו פה.

בוקר. אנחנו עולים על שתי וואחטובקות, האחת מדגם זיל, השנייה מדגם אורל, ומתחילים בנסיעה בכביש היחיד החוצה את חצי האי הענקי הזה. ממרחק כבר נראים הרים מושלגים ואנחנו דוהרים ביערות טייגה של עצי לבנה, אשור ומחט. ב"מזנון" דרכים, כלומר כמה דוכנים מאולתרים מכוסים בשעוניות, מציעות נשים מקומיות פירושקי ממולאים בגבינה מתקתקה, דובדבנים ואוכמניות.

ממשיכים לקוזיֶרבְסק, מעין התיישבות בלב השממה, שם נעשה היכרות עם מושגי סוף העולם אבל בעיקר עם יתושי קמצ'טקה מוצצי הדם. אנחנו מצטיידים בכובעי רשת, שיתגלו כעיסקת חיינו, ומקימים על גדת נהר קמצ'טקה את מחנה האוהלים הראשון שלנו. במרחק משייטת פסגת הטולבַצ'יק, שהשקיעה צובעת אותה בוורוד.

למחרת מגיעים למדרונותיו הדרומיים של הטולבצ'יק. מאז ההתפרצות של 1975 האזור כולו מכוסה אפר וולקני. הגם שאיש מאיתנו עוד לא היה על הירח, הנופים מזכירים לכולם את נופיו.

אף שאיימו עלינו בקור ובגשמים מרובים, השמש של קמצ'טקה התאהבה בנו. למעט מזג האוויר האפור ביום הראשון ו"טייפון" זעיר שהתחולל במשך כשעתיים מעל מחנה האוהלים, במושגי קמצ'טקה הימים היו ברובם יפים וחמימים. למה בכלל נסענו לשם? כדי לצפות במלאכת בריאה שעוד לא הסתיימה ולראות ארץ־בראשית של טבע בלתי מופרע, פעילות גיאו־תרמית תוססת והרי געש שמעשנים כל העת.

יום של טיול לקונוסים הצבעוניים שמדרום לטולבצ'יק ממחיש את זה היטב. עלייה של כ־500 מטרים על אחד מהם, ובמרחק של כמעט נגיעה נפערים מתחתינו שני לועות געשיים חומים־אדומים. אנחנו צועדים על אבנים לוהטות, צבועות במינרלים של צהוב, אדום ומה שביניהם, מנסים לא לשאוף את אדי תחמוצות הגופרית המבעבעות מבטן ההר. יופי מוטרף.

קשה להיפרד מהנוף, אבל אנחנו ממשיכים ליער שחור של עצים "מוצנמים". לפני כמה עשרות שנים הייתה כאן התפרצות געשית ש"אפתה" את היער ברדיוס של כמה עשרות קילומטרים, והמראה היום סוריאליסטי.

בבוקר מקפלים את האוהלים, חוצים עם הוואחטובקות זרם עז וממשיכים לאֶסו, כפר בקצה

לפני שמספיקים להגיד קמצ'טקה, נוסק אחד האוהלים לשמיים. מקסים משחק איתו תופסת וחוזר בלי נשימה ובלי האוהל

דוכן נייד בצד הדרך צילום: אראלה יואל

התפרצות הר הגעש קארימסקי צילום: אראלה יואל

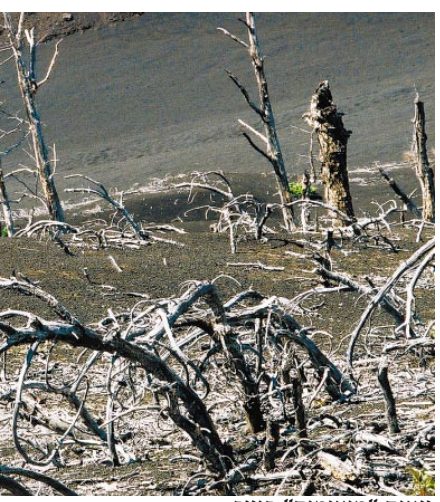

עצים "מוצנמים" ביער

בטיסה חזרה מתפרץ הר הגעש קארימסקי ופולט ישר אלינו עמוד עשן שחור. איזה חמוד

בקמצ'טקה?

בעמק 200 הגייזרים, נאבקנו
בסק קמצ'טסקי

צילום: אראלה יואל

העולם ומקום משכנם המקורי של בני שבט איבן (Eban), השייך לקבוצת האליאוטים (מונגולים־אסקימואים). עיקר פרנסתם של אלה היה על מסחר בפרוות בעלי חיים ועל גידול איילי־צפון. אסקימואים כמעט שלא ראינו, הקוזקים הרוסים שהגיעו לקמצ'טקה במאה ה־18 דחקו את רוב השבטים שחיו כאן. במוזיאון האתני של אסו יש תצוגה פשוטה ונוגעת ללב של מה שנותר מהשבטים המקוריים של קמצ'טקה.

יוליה, נכדתם הצעירה והיפהפיה של בעלי האכסניה באסו, מגישה קוויאר אדום וסלמון, שהפכו לתפריט כמעט קבוע במסע. עוד יום עבר.

לא דובים

ממשיכים דרומה. כמיטב מסורת התחזוקה הרוסית, הנהג של הזיל יצא לדרך עם צמיגים משופשפים לגמרי. יותר משעה עבדו הנהגים שלנו על תיקון הפנצ'ר הראשון. כשעה אחר כך הצמיג המתוקן התפנצ'ר שוב, וגמר את חייו כסמרטוט שחור ועלוב. הזיל יצא מכלל פעולה ואנחנו מצופפים את עצמנו בוואחטובקה אחת. אחרי נסיעה עליזה של כמה שעות, עם הצ'ימידנים על הברכיים, מגיעים לעיירה נידחת, מוצאים בה מסעדה פתוחה ומזמינים צ'יפס ובירה. השמועה על הקבוצה המוזרה עושה לה כנפיים, ולמקום מגיעים כמה מקומיים ומקומיות ובתוך כמה דקות כבר שמח שם: מחזה הזוי של קבוצת ישראלים ששותים בירה ורוקדים עם בני המקום לצלילי מוזיקת פופ רוסית, באמצע שומקום בקמצ'טקה.

הרפטינג למחרת, על **נהר האוואצ'ה** רחב הידיים, רגוע עד שעמום, ואנחנו מנצלים אותו כדי לבלוש אחר דובים החיים ביערות הטייגה מסביב. בין 5,000 ל־10,000 דובים חומים חיים בקמצ'טקה, בצפיפות שהיא מן הגבוהות בעולם, ועל פי המקומיים מדי קיץ נטרפים פה כמה דייגי סלמון. בטרקים נתקלנו לא פעם בעקבות ובגללים טריים, אבל היצורים השעירים והגדולים העדיפו שלא להתחבר עם ישראלים. גם בקמצ'טקה העולם כולו נגדנו.

לעת ערב אנחנו כבר ב**פראטונקה**, עמק יפה ובו אכסניה הסתדרותית עלובה. בבוקר עולים למעבר ההרים המרהיב **ויליוצ'ינסקי**. השלג שנערם כבר בגבהים הנמוכים הוא סימן שלא נצליח לטפס על **המוטנובסקי**, אחד מהרי הגעש היפים של קמצ'טקה, המעלה עשן במרחק.

הנוף נעשה דרמטי. סשה, הנהג של האורל, מפגין כישורי נהיגה שרק רוסי קשוח שגדל כאן מסוגל להם. הוואחטובקה מזדחלת בבוץ ובשלג, עד שאנחנו מגיעים למקום יבש וגבוה ומקימים מחנה.

11 לועות

היעד הבא הוא הר הגעש **גורֶלי**, בעל 11 הלועות – מהפעילים בעולם. נשמע מפחיד, אבל טיפוס של שעות בשלג ועל קרקע מכוסה פרחים ואפר חלקלק, מסתיים בניצחון מתוק: אנחנו עומדים על פסגת הגורלי וצועדים על שפת שני לועות, האחד מכוסה בקרחון והשני מצפין אגם ירקרק שסביבו גופרית מעשנת וקירות בכל צבעי הקשת.

הדרך חזרה עוברת בין הקונוס המושלם של הוויליוצ'ינסקי, עם ענן בצורת טבעת סביב לועו, ובין המוטנובסקי, המנומר בפסים שחורים.

למחרת עולים על הליקופטר שמטיס אותנו צפונה, אל עמק הגייזרים **בפארק הלאומי קרונוטסקי**, שבו כ־200 גייזרים פעילים (השני בגודלו אחרי ילוסטון בארה"ב). בדרך מרחפים מעל לועו של הר מאלי סמיאצ'יק, בו קורץ אגם של מי טורקיז. נוחתים בלב העמק ועושים היכרות עם עשרות בריכות בוץ צבעוניות שמבעבעות כמו הסירים של באבא־יאגה (המכשפה המקומית). מדי פעם משפריץ אחד הגייזרים עמוד של מים רותחים לגובה.

בטיסה חזרה מתפרץ הר הגעש קארימסקי ופולט ישר אלינו עמוד עשן שחור. איזה חמוד.

צוללת גרעינית

שוק הדגים של פטרופבלובסק מציע קוויאר משובח ודגי סלמון מעושנים מכל הסוגים. אנחנו מסניפים את הריחות, לא מתאפקים וקונים, ואת שארית היום מבלים על חוף האוקיינוס מצפון לעיר, בתוך מרבדים של פרחים. הפרחים של קמצ'טקה, המתפרצים מהאדמה בחודשי הקיץ הקצרצרים, הם מחזה נפלא ונוגע ללב.

בוקר סגרירי. שיט במפרץ אוואצ'ה, שלחופו שוכנת פטרופבלובסק. רגע לפני שהספינה מרימה עוגן, אנחנו מתבשרים שהשיט נדחה בשעה, כי צוללת גרעינית רוסית יוצאת מהנמל. זה המפרץ שעשה כותרות עולמיות שבוע אחר כך, כשצוללת רוסית נלכדה בו ברשת.

אחרי כשעתיים של הפלגה, הספינה יוצאת מהמפרץ ומטילה עוגן ליד אחד האיים בים הפתוח. יורדים לסירות זודיאק ומשייטים בין קורמורנים, שחפיות ועופות־ים אחרים. מתקרבים כדי מרחק נגיעה בסלעי הענק שעליהם מקננים אלפי שחפים ועושים שלום לכמה כלבי־ים. בספינה מחכה לנו **אוּחָה**, מרק הדגים הרוסי המפורסם, שבישלו אנשי הצוות מהדגה שהעלו בחכותיהם בשיט הקודם.

יום אחרון בקמצ'טקה. מתרוצצים בין כמה חנויות שמזכירות את חנויות הסדקית של ישראל בשנות החמישים. קונים חולצות טי למזכרת וגם פסלוני עץ מגולפים של עורב רע מבט, הלא הוא הקוּטָח – אחד מרוחות ההרים של קמצ'טקה.

בערב, במסעדה הכי טובה של פטרופבלובסק, נערכת ארוחת ערב חגיגית. המדריכים הרוסים צוחקים עלינו: "אתם הישראלים עם משונה – צוחקים, שרים ורוקדים גם מבלי שכל אחד גומר על בקבוק וודקה. אצלכם השמחה היא בזול".

מודיעין שלום

איפה זה, מתי נוסעים, מה קונים, כמה עולה

איפה זה: חצי האי קמצ'טקה, ששטחו כ־500 אלף קמ"ר (פי 25 משטח ישראל), נמצא בקצה המזרחי של רוסיה, בין ים אוחוצק למצר ברינג. אפשר להגיע אליו רק בדרכי הים או האוויר.

תיירות: עם אוכלוסייה דלילה של כ־460 אלף תושבים, שיותר ממחציתם מתגוררים בבירה פטרופבלובסק קמצ'טסקיי, חצי האי נחשב עד לאחרונה לאחד האזורים הסגורים ביותר של רוסיה, וזאת הסיבה שהתיירות לחבל ארץ זה נמצאת רק בחיתוליה.

ויזה: לרוסיה, עם אישור מיוחד לקמצ'טקה.

טבע: חלקים גדולים מקמצ'טקה הוכרזו כשמורות טבע. בחצי האי נמצא הריכוז הגדול ביותר של הרי געש פעילים על פני כדור הארץ: 29 מהם מעלים עשן דרך קבע, פולטים קיטור ועלולים להפתיע בהתפרצויות בכל רגע.

אקלים: קר מאוד בחורף, אם כי בזכות ההשפעה הממזגת של האוקיינוס האקלים עוין פחות מזה שבסיביר. בקיץ זה כבר נע בין אפור, גשום ושמשי – תלוי מאוד במזל. אז מתלבשים בהתאם.

אוכל רחוב: פירושקי ופה ושם פירות וירקות בצידי הדרכים.

מתנות: עבודות ופסלונים מעץ, חולצות טי, קוויאר אדום וסלמון מעושן שנארזו היטב ואוחסנו בבטן המטוס בדרך הביתה.

מתי וכמה: מזג האוויר הכי ידידותי ביולי־אוגוסט. טיול כזה עולה כ־5,000 דולר.

עם מי מטיילים: "אקו טיולי שטח" (טל' 03־525־2120) מארגנים טיולים מהארץ לקמצ'טקה. המתעניינים יכולים לפנות גם לספי בן יוסף (טל' 052־3920052).

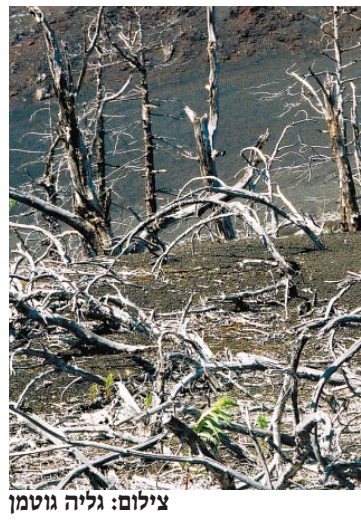

צילום: גליה גוטמן

גייזר בפארק הלאומי קרונוטסקי צילום: גליה גוטמן

מעמיסים ציוד על הוואחטובקה צילום: אראלה יואל